

• اشاره

رهبر شهید انقلاب اسلامی، حضرت آیت‌الله‌العظمی سیدعلی خامنه‌ای رحمۃ‌الله‌علیه با درک عمیق از نقش محوری فرهنگ در تداوم و تعالی نظام اسلامی، مدیریتی هوشمندانه و پیش‌دستانه را در این عرصه پیاده کردند. ایشان با نگاهی ژرف و دیده‌بانی دقیق، نه‌تنها تهدیدات فرهنگی دشمن را شناسایی و برای ملت تبیین کردند؛ بلکه با ابتکارات ماندگار، زیرساخت‌های فرهنگی انقلاب را استحکام بخشیدند. از ابداع و ترویج مفاهیمی چون «تهاجم فرهنگی» و «شبیخون فرهنگی» تا اهتمام ویژه به قرآن، احیای فرهنگ ایثار و شهادت، جهت‌دهی به ادبیات مقاومت و توجه به فضای مجازی، همه نشان از نگاه راهبردی و آینده‌نگر ایشان داشت.

در همین راستا حجت‌الاسلام والمسلمین محمدحسن نبوی، استاد حوزه علمیه در‌گفت‌وگویی با خبرگزاری رسا، به بررسی ابعاد این مدیریت فرهنگی پرداخته است که مشروح این گفت‌وگو را در ذیل از منظر خوانندگان می‌گذرانیم: وی با اشاره به ابعاد گسترده شخصیتی رهبر شهید انقلاب اسلامی، حضرت آیت‌الله‌العظمی سیدعلی خامنه‌ای رحمۃ‌الله‌علیه، اظهار کرد: ابعاد شخصیتی مقام معظم رهبری رحمۃ‌الله‌علیه که می‌تواند برای نسل آینده مفید باشد، خیلی گسترده است و پرداختن به آن مجال فراوان و کتاب‌های بسیار می‌طلبد. مهم‌ترین ویژگی جمهوری اسلامی، اسلامیت آن است. اسلامیت یک فرهنگ است که رفتارهای انسان‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد. از مهم‌ترین تأثیر اسلامیت نظام، همین مقاومتی است که مردم را در دوران حوادث کنار ارزش‌های دینی نگه داشته است. درک این مطلب برای نگرش‌های سطحی مادی جهان کار مشکلی است.

• رهبر شهید؛

دیده‌بان عمیق و دقیق مسائل فرهنگی

این استاد حوزه علمیه، با اشاره به مدیریت فرهنگی رهبر شهید تأکید کرد: مقام معظم رهبری رحمۃ‌الله‌علیه مانند یک دیده‌بان عمیق و دقیق، مشکلات کلان فرهنگی را مورد توجه قرار می‌دادند و با نگاهی ژرف آن‌ها را مدیریت می‌کردند.

• ابداع دو اصطلاح کلیدی:

تهاجم فرهنگی و شبیخون فرهنگی

حجت‌الاسلام والمسلمین نبوی، به ابتکارات رهبر شهید در حوزه فرهنگ اشاره کرد و گفت: مقام معظم رهبری رحمۃ‌الله‌علیه دو اصطلاح جدید به ادبیات ایران افزود: تهاجم فرهنگی، شبیخون فرهنگی. این موضوع را در اوایل رهبری احساس کردند و مسئولان و مردم را به آن توجه دادند. ایشان وقتی گفتند شبیخون فرهنگی یا تهاجم فرهنگی، خیلی‌ها انکار می‌کردند و می‌گفتند: آقا چه می‌گویید؟! تهاجم یعنی چه؟! مسئله‌ای وجود ندارد؛ اما کم‌کم فهمیدند که نه، اتفاقاً این موضوع معضل بزرگی است.

• تفاوت تهاجم و شبیخون فرهنگی

این استاد حوزه علمیه در توضیح تفاوت این دو اصطلاح گفت: فرق تهاجم با شبیخون این است که در تهاجم، انسان مطلع است که دشمن هجوم می‌آورد؛ اما در شبیخون گاهی اوقات فرد غافل است و به او حمله می‌شود. هر دو تعبیر را مقام معظم رهبری رحمۃ‌الله‌علیه فرمودند و بعد از مدتی بسیاری متوجه شدند که خیلی از مشکلات، به‌دلیل همین تهاجم یا شبیخون دشمن است.

• ابزارهای دشمن برای انحراف جوانان

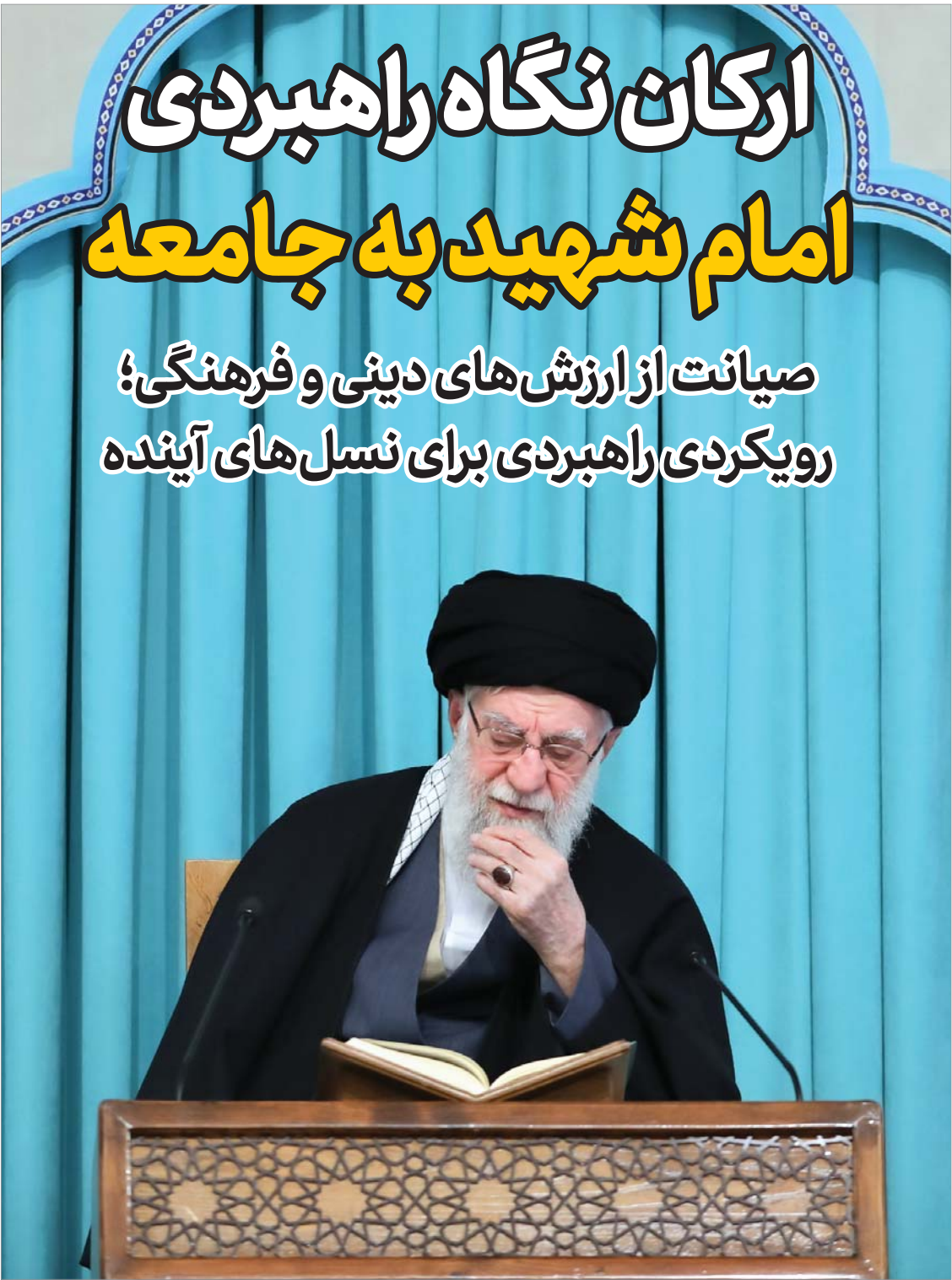
حجت‌الاسلام والمسلمین نبوی به ابزارهای دشمن برای تحقق این تهاجم فرهنگی اشاره کرد و افزود: آنان فکر بسیاری از جوانان ما را آلوده و منحرف کردند. ابزار تحقق این امر ماهواره‌ها، مطبوعات دنیا، مطبوعات داخلی و نویسندگان مزدور و گاهی اساتید دانشگاه در دانشگاه‌ها بودند.

ارکان نگاه راهبردی

امام شهید به جامعه

صیانت از ارزش‌های دینی و فرهنگی؛

رویکردی راهبردی برای نسل‌های آینده

L

مقام معظم رهبری رحمۃ‌الله‌علیه روی این امر تمرکز و توجه جدی کردند و به قرائت قرآن و حفظ قرآن سفارش و تأکید کردند و زمینه‌هایی را فراهم ساختند. در ماه‌های مبارک رمضان، هر سال جلساتی با حضور خودشان برگزار شد و قرائت قرآن در آن انجام می‌شد. این امر موجب شد که سازمان‌های فرهنگی و مردم به میدان بیایند و مؤسسات و کانون‌های قرآنی فراوانی در کشور ایجاد شود.

• هشدار به‌موقع و پیگیری مسئولان

وی با اشاره به هشدار به‌موقع رهبر شهید گفت: مقام معظم رهبری رحمۃ‌الله‌علیه در همان اوایل به این امر توجه و دیگران را متوجه کردند. این موضوع از طرف برخی سازمان‌های فرهنگی واقعاً جدی دنبال شد. گرچه آن‌طور که باید، حق مطلب ادا نشد؛ اما اگر همین مقدار دنبال نمی‌شد و به این موضوع نمی‌پرداختند، مشکل خیلی جدی‌تر می‌شد. این استاد حوزه علمیه با اشاره به تهدیدات جدید فرهنگی هشدار داد: امروز ابزارهای فضای مجازی به‌طور جدی به‌صورت یک معضل مطرح است.

• اهتمام ویژه به قرآن

وی در ادامه به اهتمام رهبر شهید به قرآن کریم اشاره و بیان کرد: مسئله دیگر پرداختن به قرآن بود. مقام معظم رهبری رحمۃ‌الله‌علیه روی این امر تمرکز و توجه جدی کردند و به قرائت قرآن و حفظ

رهبری رحمۃ‌الله‌علیه بعد از جنگ هشت‌ساله سعی کردند، این ویژگی را در جامعه نگه دارند و تقویت کنند. ایشان با تقویت هیئت رزمندگان در کشور، رزمندگان دفاع مقدس را گرد هم آوردند و ضمن حفظ روحیه آنان، سعی در گسترش این فرهنگ در نسل جدید کردند. همچنین با تأکید بر یادواره‌های شهدا در نقاط مختلف کشور، مردم را به شاخص‌های بسیار مهم این فرهنگ توجه دادند.

حجت‌الاسلام والمسلمین نبوی تأکید کرد: همین فرهنگ شهادت‌طلبی و ایثار بود که ایران را در جهان سرآمد کرد. امروز هم با همین فرهنگ، ایران مقابل آمریکا و قدرت‌های بزرگ، با شهامت ایستاده است.

• توجه به داستان‌نویسی مبتنی بر خاطرات واقعی

وی به موضوع داستان‌نویسی اشاره کرد و گفت: مقام معظم رهبری رحمۃ‌الله‌علیه به ثبت خاطرات رزمندگان اسلام توجه دادند. برخی از سازمان‌ها نویسندگانی را تربیت و آموزش دادند تا بتوانند، رمان و داستان بنویسند. سپس این‌ها به‌جای داستان‌های تخیلی، با بازماندگان جنگ مصاحبه کردند و خاطراتی را که واقعی بود، ثبت و به‌صورت کتاب منتشر کردند. مقام معظم رهبری رحمۃ‌الله‌علیه تعداد زیادی از این کتاب‌ها را مطالعه کردند و تقریظ نوشتند و از آن‌ها تقدیر کردند. این پدیده خیلی مهم و مؤثر بود و جوانان زیادی این کتاب‌ها را خواندند. ایشان بدون درگیری با یک علاقه اجتماعی، آن را به بهترین شکل ممکن جهت دادند و این نوع کتاب‌ها را در عمل جایگزین رمان‌ها و داستان‌های غربی و پلیسی و عشقی کردند. این جایگزین، دارای جنس جذاب‌تری هم بود؛ زیرا این‌ها واقعی بود، نه تخیلی.

• احیای شعر به‌عنوان گنجینه فرهنگی

این استاد حوزه علمیه، به احیای شعر توسط رهبر شهید اشاره و ابراز کرد: موضوع دیگری که رهبری شهید رحمۃ‌الله‌علیه بدان توجه کردند، شعر است. ایشان به شعر به‌عنوان یک گنجینه فرهنگی توجه کردند و سالی یک‌بار جلسه‌ای با شعرا برگزار کردند. در آن جلسات به بحث شعر و شاعری و اهمیت آن پرداخته شد و شعرا مورد تشویق قرار گرفتند. این روند شروع شد؛ اما در ادامه به‌تدریج مقام معظم رهبری رحمۃ‌الله‌علیه شعر و شاعری را به سمت معنویات، تهییج مردم به ارزش‌ها، ارزش‌های دینی و گاهی اوقات ارزش‌های مثبت ملی جهت دادند. کم‌کم اشعار در جهت ایستادگی و مقاومت آثار ارزشمندی را به جامعه عرضه کردند و با گذر زمان، شاعران جوانی از بین خانم‌ها و آقایان پدید آمدند و مورد توجه قرار گرفتند و شعر به‌عنوان یک ابزار فرهنگ‌ساز عظیم احیا شد.

• توجه پیش‌دستانه به فضای مجازی

حجت‌الاسلام والمسلمین نبوی، در پایان به توجه رهبر شهید به فضای مجازی اشاره و اظهار کرد: مسئله دیگری که ایشان در بحث فرهنگی به آن توجه داشتند، فضای مجازی بود. ایشان شورای عالی فضای مجازی را ایجاد کردند که متأسفانه آن‌طور که باید، این مجموعه به‌دلایل مختلف نتوانست جلو برود. در آن زمان فضای مجازی مثل الان این‌قدر تأثیر نداشت؛ اما خطرش را ایشان به‌خوبی درک کردند و فرمودند: اگر من رهبر انقلاب نبودم، خودم مشغول این کار می‌شدم. ایشان در تراز رهبری، اهمیت فضای مجازی را مطرح کردند.

آنچه از درسِ استاد در ذهنم برجسته ماند

حجت‌الاسلام والمسلمین محمدحسین پورامینی، مدیر گروه حقوق بین‌الملل دانشنامه قرآن‌شناسی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

• ۴. اوج این خُریت علمی آنجایی تجلی می‌یافت که ایشان نه‌تنها نقد را برمی‌تافتند؛ بلکه به نقدِ شاگرد نیز «وجاهت» و اعتبار می‌بخشند. بارها پیش می‌آمد که طلبه‌ای جوان، گرهی جسورانه بر استدلال استاد می‌زد؛ در چنین لحظاتی، ایشان با سعه‌صدری وصف‌ناپذیر، آن نقد را تمام‌قد پذیرا شده و برای هویت‌بخشیدن به شخصیت علمی آن طلبه، می‌فرمودند: «این همان اشکال دقیقی است که بزرگان اندیشه، همچون مرحوم نائینی نیز مطرح کرده‌اند.» این برخورد کریمانه، به‌جای امتناع، به شاگرد بال پروازی می‌داد تا خود را در تراز بزرگان معرفت بازشناسد.

• ۵. در آن مَدَرس، آموختیم که اجتهاد، پیش از آنکه یک رتبه رسمی باشد، یک «سیک زیستن» بر مدارِ خُریت، شجاعَت در فهم و حقیقت‌جویی است. این همان تصویری زلال و نابِی بود که در متن کرسی درس ایشان می‌تپید؛ فضایی که در آن پرسشگری، نه یک جسارتِ خام، بلکه یک «فریضه مقدس» برای نیل به قله‌های رفیع معرفت قلمداد می‌شد.

به‌طور خلاصه، تأمل در این مشی آموزشی نشان می‌دهد که پویایی یک محفل علمی، در آمیختگی ظریف میان «استواری برهان» و «حرمت‌نهادن به اندیشه» نهفته است. در این ساخت، شاگرد نه به‌مثابه یک ظرف برای پذیرش آراء، بلکه در مقام «همسفری در مسیر کشف حقیقت» بازشناخته می‌شود که نقد او، مایه غنای درس است. این الگو که در آن شجاعَت در فهم و حریت علمی به کمال می‌رسد، فراتر از یک روش تدریس، آموزه‌ای برای تعالی شخصیت علمی دانش‌پژوهان است. بی‌تردید، ترویج چنین نگاه کریمانه و حق‌مدارانه‌ای، از حیاتی‌ترین پشتوانه‌ها برای بالندگی نهاد دانش و استمرار پویایی در سنت اصیلی اجتهاد خواهد بود

در سنت دیرینه حوزه‌های علمیه، کرسی‌های درس خارج همواره فراتر از محفلی برای انتقال دانش، عرصه‌ای برای مشقِ «منش و روش» بوده‌اند. آنچه یک مُدَرس را در ذهن ماندگار می‌کند، تنها استواریِ براهین نیست؛ بلکه ساحتِ ویژه‌ای است که در آن، «اخلاق»، «سعه‌صدر علمی»، «کرامتِ هویت‌بخش به شاگرد» و «ادب نقد» مجال بروز می‌یابند. نوشتار پیش رو، مروری اجمالی بر برخی ویژگی‌های روش‌شناختی و اخلاقی در کرسی درس آیت‌الله سیدمجتبی خامنه‌ای است که